

Frimmel Gyula

Egy alak száz magánya

Kicsi bronz alakok egy régi épület ódon hangulatot árasztó szobájában, otthonos méretű kisplasztikák, apró, groteszk figurák (sőt, az intellektuálisabb hangzás kedvéért: aphó, ghotesz figurák). Fischer György művészete: figurális művészet, ami azért nem olyan meglepő állítás, mert a szobrászat természeténél fogva figurális, akkor is az, ha a térben kiteljesedő mű nem is emlékeztet emberi testre. A néző valahogy mindenképpen arra asszociál. Fischer életműve azonban hangsúlyozottan figurális, mondhatnám, ő korunk par excellence figurális szobrásza, hiszen mindazt, amit elmond, a test, a mozdulat, a különös, sokszor természetellenes pozitúrák nyelvén mondja el. Nem az alakjai megformálásának mikéntjéből adódó hangulati, érzelmi effektusok, hanem pusztán a figura gesztusa által, mint a pantomimművész.

Ezekről a figurákról már sokat beszéltek, írtak, nyilatkoztak. Az emberek általában nem mennek el közömbösen Fischer szobrai mellett: vagy nagyon szeretik, vagy elutasítják őket, illetve inkább megrémülnek a bennük kimondott, megcáfolhatatlan igazságtól. Ha most egynémely megvalósult, vagy meg nem valósult köztéri munkájának történetére gondolok..., de inkább hagyjuk ezeket a történeteket.

Néhány jelző már szinte hozzátapadt az itt látható alkotásokhoz. Ilyen az említett groteszk, a humoros. Igaz, Fischer humora legendás, mégsem hiszem, hogy művei egyszerűen az emberi alak frivol, gúnyoros megjelenítését céloznák. Nem élcelődik az ember esendőségén, mint ahogy Don Quijote ügyetlenségét, bogarasságát sem tudjuk igazán szívből kinevetni. Valahogy érezzük a lelkünk mélyén: az ő oldalán az igazság. Nézzük meg közelebbről szobraikat. Többnyire karcsú, nyúlánk testek, némelyeken a végtagok erőteljes hangsúlyt kapnak, másokon eltűnnek, vagy beleolvadnak a törzsbe, esetleg egymáshoz nőnek, ami által torzóvá válik az alak. Egyiknek sincs arca, legalábbis olyan, ami egyénivé, személyessé tenné, csak vala-

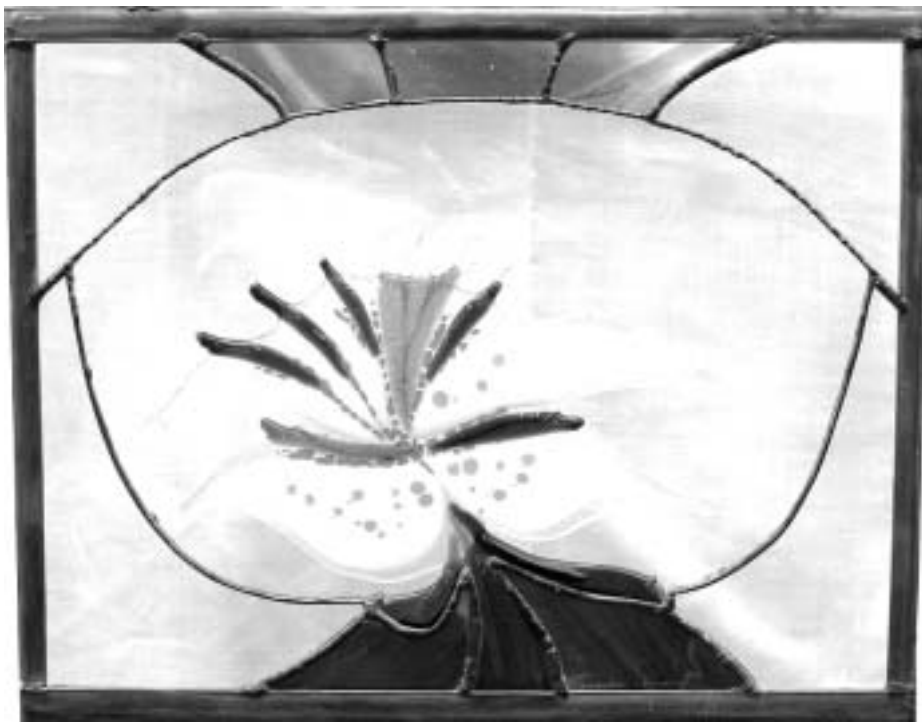
Enteriőr Fischer György szobraival

mi kortalan, az archaikus művészetekre emlékeztető fejforma ül a vállak közt. Talán ez teszi, hogy a szobrok láttán az az érzésünk támad, mintha egyazon figura különböző pozitúrákat venne fel a szemünk előtt. És valóban, éppen ez Fischer György művészetének egyik alapmetódusa. Hogy tudniillik belekényszeríti, látszólag zsarnoki önkénnyel belegyömöszöli védtelen teremtményeit valamilyen abszurd, természetellenes testhelyzetbe, amit azután örök magányba zárva viselniük kell az idők végezetéig, nincs számukra ellenvetés, nincs de..., nincs ha..., mert esetükben nem merül fel a lehetősége sem a változtatásnak. Nem kérjük: mi volna, ha leülnének, ha felállnának, helyzetet változtatnának, hiszen a mozduláshoz szükséges végtagokat, ízületeket is megtagadta tőlük a művész. Nem marad más számukra, mint végtelen, szívzorító magányban létezni, mert a magány létükkel azonos. Vagy esetleg a magány testesült meg száz különböző alakban, mint ahogy a Földön élő hat milliárd ember örzi magába zárva létének titkát? Fischer szobrai éppen deformáltságuk, egyéni módon való megnyomorítottóságuk okán válnak személyessé. Mindegyikük örzi (befelé forduló pillantással, archaikus mosollyal) a rá kiszabott sorsot, amely a világ elmúltáig tart. Különös, mozdulat-

lanságukban is nyugtalanító kis gnómok, de szépek. Szépek, ahogy melankolikusan belefeledkeznek bénaságukba, sírnivalón neveltséges helyzetükbe, amit külön nekik szánt az alkotó. Miért szép, sőt, lenyűgöző ez a sok csonka végtag, suta mozdulat, miért távozik a néző a kiállításról a szépség, a katarzisz érzésével? Talán, mert a szobrász különleges műgonddal járt el, amikor kiötlötte lényei mozdulatát, művészi deformáltságát (a deformáltság megformálása...elegáns képzavar, de kifejezi a lényegét). Lehetetlen észre nem venni azt a sok formai bravúrt, szobrászi fortélyt, ahogyan a tagokat egymásba forrasztja, a kicsavart karokat, lábakat klasszikus törzshöz illeszti. Így kapják meg valódi személyiségüket: nem arcuk, hanem mozdulatuk, személyre szabott torzságuk jeleníti meg emberi mivoltukat. Fischer Györgynél a test a lélek tükré. Az antik szobrászok ideális testet mintáztak, amelyik tudott minden mozdulatot. Fischer alakjai egy mozdulatot tudnak, ki-ki a magáét, de azt mindenki másnál jobban, épp ezért

nekik hivatásuk, céljuk van. Nem hiábavaló lények, küldetéssel jöttek a világra, és küldetésüket néma belenyugvással, derűs odaadással teljesítik, tökéletlenségükben tökéletesek.

Ezért lehet annyira szeretni eme fura kis lényeket: nem szabálytalan testeket, hanem esendő emberi lelkek formátlanjait, amelyek között valahol mi is ott vagyunk, innen az ismerőség-érzés, hogy embertársainkat, önmagunkat látjuk meg bennük. Ha ideje engedné, Fischer György valószínűleg képes volna szoborba mintázni az egész emberiséget, mindnyájan kaphatnánk tőle egy „apró, groteszk figurát,” amiben saját egyéniségünket, személyiségünk belső lényegét látnánk. Talán, ha már elég sokáig néztük őket, megtanítanának minket, hogy fogadjuk el magunkat és egymást olyannak, amilyenek vagyunk. (Elhangzott Fischer György szobrászművész kiállítás megnyitóján, május 18-án, a zalaegerszegi (magán) Martonosi Galériában, barátai és tisztelői előtt, az idei Munkácsy-díj kitüntetés apropójából.)

Tuulikki Lainamo: Esküvői tánc I.